

Maria FILIPIAK

PIENIĄDZ – SPRAWIEDLIWOŚĆ – SOLIDARNOŚĆ
Bibliografia wypowiedzi papieży
Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka
z lat 1978-2017

Wykaz skrótów

IGP – *Insegnamenti di Giovanni Paolo II* [Città del Vaticano]

I (1978) ss. 477	XIV (1991) t. 1, ss. 1983
II (1979) [t. 1], ss. 1729	XIV (1991) t. 2, ss. 1619
II (1979) t. 2, ss. 157	XV (1992) t. 1, ss. 2147
III (1980) t. 1, ss. 1983	XV (1992) t. 2, ss. 1119
III (1980) t. 2, ss. 1869	XVI (1993) t. 1, ss. 1855
IV (1981) t. 1, ss. 1292	XVI (1993) t. 2, ss. 1725
IV (1981) t. 2, ss. 1313	XVII (1994) t. 1, ss. 1367
V (1982) t. 1, ss. 1376	XVII (1994) t. 2, ss. 1281
V (1982) t. 2, ss. 2497	XVIII (1995) t. 1, ss. 2054
V (1982) t. 3, ss. 1751	XVIII (1995) t. 2, ss. 1589
VI (1983) t. 1, ss. 1730	XIX (1996) t. 1, ss. 1798
VI (1983) t. 2, ss. 1496	XIX (1996) t. 2, ss. 1206
VII (1984) t. 1, ss. 2016	XX (1997) t. 1, ss. 1799
VII (1984) t. 2, ss. 1708	XX (1997) t. 2, ss. 1230
VIII (1985) t. 1, ss. 2081	XXI (1998) t. 1, ss. 1669
VIII (1985) t. 2, ss. 1683	XXI (1998) t. 2, ss. 1483
IX (1986) t. 1, ss. 2204	XXII (1999) t. 1, ss. 1660
IX (1986) t. 2, ss. 2242	XXII (1999) t. 2, ss. 1396
X (1987) t. 1, ss. 1482	XXIII (2000) t. 1, ss. 1415
X (1987) t. 2, ss. 2582	XXIII (2000) t. 2, ss. 1463
X (1987) t. 3, ss. 1812	XXIV (2001) t. 1, ss. 1607
XI (1988) t. 1, ss. 1073	XXIV (2001) t. 2, ss. 1376
XI (1988) t. 2, ss. 2625	XXV (2002) t. 2, ss. 1130
XI (1988) t. 3, ss. 1405	XXV (2002) t. 1, ss. 1290
XI (1988) t. 4, ss. 2317	XXVI (2003) t. 1, ss. 1298
XII (1989) t. 1, ss. 1945	XXVI (2003) t. 2, ss. 1205
XII (1989) t. 2, ss. 1783	XXVII (2004) t. 1, ss. 1063
XIII (1990) t. 1, ss. 1885	XXVII (2004) t. 2, ss. 933
XIII (1990) t. 2, ss. 1888	XXVIII (2005), ss. 333

IB – *Insegnamenti di Benedetto XVI* [Città del Vaticano]

- I (2005) ss. 1326
II (2006) t. 1, ss. 1008
II (2006) t. 2, ss. 1065
III (2007) t. 1, ss. 1405
III (2007) t. 2, ss. 1065
IV (2008) t. 2, ss. 1099
IV (2008) t. 1, ss. 1280
V (2009) t. 1, ss. 1439
V (2009) t. 2, ss. 980
VI (2010) t. 1, ss. 1166
VI (2010) t. 2, ss. 1390
VII (2011) t. 1, ss. 1072
VIII (2012) t. 1, ss. 960
VIII (2012) t. 2, ss. 952
IX (2013), ss. 336

IF – *Insegnamenti di Francesco* [Città del Vaticano]

- I (2013) t. 1, ss. 592
I (2013) t. 2, ss. 983
II (2014) t. 1, ss. 938
II (2014) t. 2, ss. 949

- NP I – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, I (1978), Poznań–Warszawa 1987, ss. 220
NP II, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, II (1979) t. 1, Poznań 1990, ss. 793
NP II, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, II (1979) t. 2, Poznań 1992, ss. 753
NP III, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 1, Poznań–Warszawa 1985, ss. 875
NP III, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 2, Poznań–Warszawa 1986, ss. 924
NP IV, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IV (1981) t. 1, Poznań 1989, ss. 611
NP IV, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IV (1981) t. 2, Poznań 1989, ss. 572
NP V, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, V (1982) t. 1, Poznań 1993, ss. 877
NP V, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, V (1982) t. 2, Poznań 1996, ss. 1004
NP VI, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VI (1983) t. 1, Poznań 1998, ss. 852
NP VI, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VI (1983) t. 2, Poznań 1999, ss. 686
NP VII, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VII (1984) t. 1, Poznań 2001, ss. 924
NP VII, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VII (1984) t. 2, Poznań 2002, ss. 827
NP VIII, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VIII (1985) t. 1, Poznań 2003, ss. 1076
NP VIII, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VIII (1985) t. 2, Poznań 2004, ss. 856
NP IX – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IX (1986) t. 1, Poznań 2005, ss. 999

AP 2 – *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II*, Città del Vaticano 1986, ss. 479

AP 3 – *Anioł Pański z Papieżem Janem Pawłem II*, Città del Vaticano 1989, ss. 395

ORpol. – „L'Osservatore Romano” wydanie polskie 1980-

JAN PAWEŁ II

1978

1. *Solidarność z tym, który cierpi z powodu nieposzanowania praw człowieka* (Homilia podczas Pasterki, 24 XII), NP I, 1, s. 192-194 toż: *Solidarietà a chi soffre per la negazione dei diritti umani*, IGP I, s. 415-418.

1979

2. *Przemówienie do robotników* (Monterrey, 1 II), NP II, 1, s. 123-126; toż: *Ai lavoratori*, IGP II, 1, s. 321-326.

3. Encyklika *Redemptor hominis* (15 III), Città del Vaticano 1979, p. 15, 16, 17; toż: Lettera Enciclica *Redemptor Hominis*, IGP II, s. 550-660.

4. *Solidarność i współpraca w stosunkach między narodami* (Orędzie skierowane do uczestników Sesji Konferencji ONZ ds. Handlu i Rozwoju, 10 V), NP II, 1, s. 467-469; toż: *Solidarietà e collaborazione nei rapporti tra i popoli*, IGP II, 1, s. 1083-1086.

5. *Ziemia wielkiej pracy, ziemia wielkiej modlitwy* (Przemówienie do pielgrzymów z Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego, 6 VI), NP II, 1, s. 669-672; toż: *Terra di grande lavoro, terra di grande preghiera*, IGP II, 1, s. 1464-1468.

1980

6. *Współpraca i solidarność w sprawach ekonomicznych* (Przemówienie do uczestników zebrania studyjnego, 24 IV), NP III, 1, s. 410-411; toż: *Collaborazione e solidarietà nei rapporti economici*, IGP III, 1, s. 981-983.

7. *Praca czyni was współpracownikami Boga w dziele stworzenia* (Przemówienie do robotników w São Paulo, 3 VII), NP III, 2, s. 43-48; toż: *Collaboratori di Dio nell'opera della creazione*, IGP III, 2, s. 80-89.

8. *Ziemia jest darem Boga dla wszystkich ludzi* (Homilia podczas Mszy św. w Recife do pracujących na roli, 7 VII), NP III, 2, s. 96-101; toż: *La terra è dono di Dio per tutti gli uomini*, IGP III, 2, s. 177-186.

9. *Zasady inspirujące politykę skarbową* (Przemówienie do grupy pracowników skarbowości, 7 XI), NP III, 2, s. 564-565; toż: *Equità, libertà e bene comune: principi ispiratori della politica fiscale*, IGP III, 2, s. 1076-1078.

1981

10. *Bogactwo ubóstwa* (Przemówienie do mieszkańców Tondo, dzielnicy slumsów w Manili, 18 II), NP IV, 1, s. 179-182; toż: *Difendere la dignità dei poveri non è un lusso per la Chiesa*, IGP IV, 1, s. 367-373.

11. *Ziemia jest darem Boga ku pożytkowi wszystkich* (Przemówienie do właścicieli i pracowników plantacji trzciny cukrowej, 20 II), NP IV, 1, s. 207-211; toż: *Il bene comune esige una società giusta*, IGP IV, 1, s. 426-433.

12. *Ewangelia pracy* (Przemówienie do robotników, Terni, 19 III), NP IV, 1, s. 335-340; toż: *Vi sono vicino, vi capisco con piena coscienza vi rendo onore*, IGP IV, 1, s. 696-705.

13. *Nauczanie społeczne zrodzone w świetle Słowa Bożego* (Niewyłoszony tekst Ojca świętego przygotowany na Audjencję generalną, 13 V), NP IV, 1, s. 565-569; toż: *Importanza dell'insegnamento sociale parte integrante della concezione cristiana della vita*, IGP IV, 1, s. 1171-1178.

14. 90. rocznica encykliki „*Rerum novarum*” (15 V), NP IV, 1, s. 573-579; toż: *La celebrazione dell'anniversario dell'Enciclica „Rerum Novarum”*, IGP IV, 1, s. 1190-1202.

15. Encyklika *Laborem exercens* (14 IX), NP IV, 2, s. 69-104, zwł. p. 19; toż: Lettera Enciclica *Laborem Exercens*, IGP IV, 2, s. 154-266.

16. *Praca ludzka i życie rodzinne* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 25 X), NP IV, 2, s. 208-209; toż: *Il lavoro deve unire e rafforzare la famiglia*, IGP IV, 2, s. 490-493.

17. *Rozwój rolnictwa – wymogi sprawiedliwości światowej* (Przemówienie do uczestników XXI Sesji Konferencji FAO, 13 XI), NP IV, 2, s. 270-272; toż: *Rispondiamo alla domanda di giustizia postaci dalle nazioni povere della terra*, IGP IV, 2, s. 622-627.

18. *Młody człowiek wobec problemu pracy* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 13 XII), NP IV, 2, s. 423-424; toż: *Ridurre gli armamenti nucleari in attesa della loro eliminazione*, IGP IV, 2, s. 932-935.

1982

19. *Szczep Ewangelii karmi się sokami Afryki i przynosi owoce* (Homilia podczas Mszy św., Cotonou, 17 II), NP V, 1, s. 222-228, zwł. p. 5; toż: *Approfondite l'evangelizzazione e rimanete uniti tra voi*, IGP V, 1, s. 518-534.

20. *Człowiek – miarą sprawiedliwości społecznej* (Przemówienie do robotników „Solvay”, Rosignano, 19 III), ORpol. 3(1982) nr 3, s. 12-13; toż: *La dignità del lavoro fa parte della dignità dell'uomo*, IGP V, 1, s. 911-922.

21. *Rozwiązanie waszych problemów spoczywa w waszych rękach* (Przemówienie do robotników, Porto, 15 V), NP V, 1, s. 747-752, p. 7-8; toż: *Il lavoro fondato sulla dignità della persona difende gli interessi dell'uomo*, IGP V, 2, s. 1725-1740.

22. *Przemówienie na 68. Sesji Międzynarodowej Organizacji Pracy* (Genewa, 15 VI), NP V, 2, s. 76-86; toż: *Solo una nuova solidarietà fondata sul vero significato del lavoro umano può costruire una società più giusta e aperta all'autentico progresso*, IGP V, 2, s. 2250-2267.

23. *Ukształtujcie porządek ekonomiczny tak, aby służył człowiekowi* (Przemówienie do robotników i przedsiębiorców, Barcelona, 7 XI), NP V, 2, s. 740-745; toż: *Rivedere l'ordine economico per porlo al servizio dell'uomo*, IGP V, 3, s. 1197-1205.

24. *Robotnik chrześcijański powinien świadczyć także o duchowym wymiarze pracy* (Przemówienie do przedstawicieli chrześcijańskiego ruchu pracowniczego, 19 XII), NP V, 2, s. 954-956; toż: *Il lavoratore cristiano deve testimoniare anche la dimensione spirituale del lavoro*, IGP V, 3, s. 1640-1644.

1983

25. *Oreǳcie do wszystkich robotników Ameryki Środkowej, Belize i Haiti* (San Pedro Sula, 8 III), NP VI, 1, s. 315-318, zwł. p. 4; toż: *Lavoro e dignità della persona alla luce dell'insegnamento sociale della Chiesa*, IGP VI, 1, s. 655-660.

26. *Kościół wobec problemów ludzkiej pracy* (Przemówienie podczas spotkania z robotnikami, San Salvo, 19 III), NP VI, 1, s. 355-360, zwł. p. 5; toż: *Il lavoro associa gli uomini all'opera del Creatore*, IGP VI, 1, s. 745-753.

27. *Sprawy ludzkiej pracy odczytane w świetle Eucharystii* (Przemówienie podczas spotkania ze światem pracy, Sesto San Giovanni, 21 V), NP VI, 1, s. 620-623; toż: *Accorato appello affinché sia risolto il grave problema dell'occupazione*, IGP VI, 1, s. 1315-1320.

28. *Człowiek i jego wartości zasadą i celem ekonomii* (Przemówienie do przedsiębiorców i działaczy ekonomicznych, 22 V), NP VI, 1, s. 630-634; toż: *L'uomo e i suoi valori principio e fine dell'economia*, IGP VI, 1, s. 1333-1339.

29. *Przemówienie wygłoszone w Katowicach przed cudownym obrazem Najświętszej Maryi Panny Piekarskiej* (Przemówienie podczas spotkania ze światem pracy, Katowice, 20 VI), NP VI, 1, s. 780-785; toż: *Solo l'amore può assicurare la pienezza della giustizia*, IGP VI, 1, s. 1608-1616.

30. *W imię solidarności ludzkiej i chrześcijańskiej* (List na III Światowy Dzień Wyżywienia, 12 X), NP VI, 2, s. 341-344; toż: *Equilibrare la distribuzione dei beni e favorire l'autosviluppo dei popoli*, IGP VI, 2, s. 755-758.

31. *Bezrobocie i inne kryzysy pracy budzą świadomość chrześcijańską* (Przemówienie do uczestników zjazdu CEI na temat problemów pracy, 18 XI), NP VI, 2, s. 509-512; toż: *Disoccupazione, „cassintegrati” e altre crisi del lavoro provocano la coscienza cristiana*, IGP VI, 2, s. 1115-1120.

1984

32. *Człowiek – obraz Boga jest ważniejszy od wszelkiego zysku* (Przemówienie do producentów towarów na Targi Wschodnie, 26 II), NP VII, 1, s. 239-241; toż: *L'uomo, immagine di Dio, è prima di ogni profitto*, IGP VII, 1, s. 528-530.

33. *Należy szukać nowych form solidarności* (Przemówienie podczas spotkania ze światem pracy, 18 III), NP VII, 1, s. 331-335; toż: *Non c'è opposizione tra spiritualità e impegno nella vita socio-politica*, IGP VII, 1, s. 711-717.

34. *Solidarność i rozwój ludzki stanowią strukturę nośną asocjacionizmu* (Przemówienie do uczestników zjazdu Konfederacji Spółdzielni, 30 III), NP VII, 1, s. 407-409; toż: *Solidarietà e crescita umana costituiscono la struttura portante dell'associazionismo*, IGP VII, 1, s. 880-883.

1985

35. *Praca jest dla człowieka, nie człowiek dla pracy* (Homilia podczas Mszy św. dla świata pracy, Ciudad Guayana, 29 I), NP VIII, 1, s. 131-135, zwł. p. 6; toż: *„Dio ha dato il mondo all'uomo come compito del suo lavoro”*, IGP VIII, 1, s. 235-242.

36. *Drogi sprawiedliwości, wolności i braterstwa świata pracy* (Przemówienie do robotników, Quito, 30 I), NP VIII, 1, s. 159-162; toż: „*Non accettate mai sistemi di violenza che contraddicono la vostra fede cattolica*”, IGP VIII, 1, s. 287-293.

37. „*Aby pracujący ze spokojem własny chleb jedli*” (Homilia podczas Mszy św. dla robotników, Trujillo, 4 II), ORpol. 6(1985) nr 3, s. 25-26; toż: *Con la dottrina sociale la Chiesa collabora alla causa della giustizia*, IGP VIII, 1, s. 416-423.

38. *Potrzebna jest nowa, wspaniałomyślna i rzeczywista solidarność* (Przemówienie do świata pracy, Wenecja, 17 VI), NP VIII, 1, s. 984-988, p. 3; toż: *Su nuove basi di solidarietà l'uomo torni ad essere fondamento del lavoro*, IGP VIII, 1, s. 1898-1904.

39. *Pomoc i solidarność na rzecz dawnej i nowej biedy ludzkiej* (Przemówienie do uczestników Sesji Funduszu Restabilizacyjnego Rady Europy, 10 IX), NP VIII, 2, s. 331-332; toż: „*Soccorso e solidarietà per i vecchi e nuovi poveri*”, IGP VIII, 2, s. 644-646.

40. *Finansowa reforma w sprawie redukcji zadłużenia biednych krajów* (Przemówienie do uczestników zebrania CNUCED, 5 X), NP VIII, 2, s. 436-438; toż: *Riforma finanziaria per ridurre l'indebitamento dei paesi poveri*, IGP VIII, 2, s. 857-859.

41. *Wartość ludzkiej pracy nie może być ograniczona do prostego procesu produkcji ekonomicznej* (Przemówienie do świata pracy, 18 X), NP VIII, 2, s. 511-515; toż: *Il valore del lavoro umano non può essere ridotto ad un semplice processo di produzione economica*, IGP VIII, 2, s. 995-1001.

42. *Ekonomiczny wymiar rozwoju nie może pomijać duchowych wartości człowieka* (Przemówienie do uczestników rzymskiego kongresu nt. „*Kościół i świat ekonomiczny*”, 22 XI), NP VIII, 2, s. 696-698; toż: *La dimensione economica dello sviluppo non può prescindere dai valori spirituali dell'uomo*, IGP VIII, 2, s. 1348-1355.

43. *Nędzę i przemoc zwycięża się solidarnością i miłością* (Przemówienie do przedstawicieli krajów latynoamerykańskich, 5 XII), NP VIII, 2, s. 729-731; toż: *Miseria e violenza si vincono con la solidarietà e con l'amore*, IGP VIII, 2, s. 1417-1419.

44. *Pokój jest wartością, która nie zna podziałów na Północ-Południe, Wschód-Zachód: jest tylko jeden pokój* (Orędzie na XIX Światowy Dzień Pokoju, 8 XII), ORpol. 7(1986) nr 1, s. 1. 3-4; toż: *La pace è valore senza frontiere. Nord-Sud, Est-Ovest: una sola pace*, IGP VIII, 2, s. 1463-1474.

1986

45. *Godność i wartość pracy ludzkiej* (Homilia podczas Mszy św., Ranczi, 3 II), NP IX, 1, s. 142-145, p. 7; toż: *La disoccupazione minaccia la dignità di ogni uomo*, IGP IX, 1, s. 285-291.

46. *Nauka społeczna Kościoła popiera doświadczenie spółdzielcze jako promocję jednostki i dobra wspólnego* (Przemówienie podczas spotkania z rolnikami, 10 V), NP IX, 1, s. 677-681; toż: *La dottrina sociale della Chiesa favorisce l'esperienza co-operativistica perché sintesi fra i diritti del singolo e la promozione del bene comune*, IGP IX, 1, s. 1339-1346.

47. *Odkrycie sensu solidarności, aby razem żyć i rozwijać się* (Przemówienie do robotników, Ravenna, 10 V), NP IX, 1, s. 686-689; toż: „*Riscoprite il senso della solidarietà per vivere e crescere insieme*”, IGP IX, 1, s. 1357-1363.

48. *Praca dla człowieka, nie człowiek dla pracy* (Przemówienie do świata pracy, Sydney, 26 XI), ORpol. 8(1987) nr 2, s. 20-21, p. 6; toż: *Il lavoratore è sempre più importante del profitto e delle macchine*, IGP IX, 2, s. 1642-1647.

49. *Praca jest dobrem człowieka* (Przemówienie podczas wizyty w Wilson Training Centre, instytucie formacji młodych bezrobotnych, Hobart, 27 XI), ORpol. 8(1987) nr 2, s. 26, p. 7; toż: *L'essere disoccupato incide sulla dignità della persona*, IGP IX, 2, s. 1685-1691.

1987

50. *Biedni ludzie nie mogą dłużej czekać* (Przemówienie do przedstawicieli Komisji Gospodarczej ONZ dla Ameryki Łacińskiej, 3 IV), ORpol. 8(1987) nr 4, s. 23. 24; toż: *Costruire un'economia della solidarietà: i poveri non possono più attendere!*, IGP X, 1, s. 1010-1017.

51. *Nie pozwólcie, by praca prowadziła was do degradacji* (Przemówienie do rolników, Bahia Blanca, 7 IV), ORpol. 8(1987) nr 6, s. 18-19; toż: *Consolidare le basi dell'umanesimo cristiano*, IGP X, 1, s. 1125-1133.

52. *Wielka sprawa solidarności* (Przemówienie podczas spotkania ze światem pracy, Buenos Aires, 10 IV), ORpol. 8(1987) nr 6, s. 24, p. 2, 3; toż: *Impiegate la forza associativa per dire «basta!» a tutto ciò che viola la dignità dei lavoratori*, IGP X, 1, s. 1216-1223.

53. *Struktury, odpowiedzialność osobista, solidarność* (Przemówienie podczas spotkania ze światem pracy, Bottrop, 2 V), ORpol. 8(1987) nr 7, s. 27-28, p. 3; toż: *La domenica va salvaguardata per il bene dei lavoratori, delle famiglie e del livello culturale di tutto il popolo*, IGP X, 2, s. 1528-1536.

54. *Nie może być program walki ponad programem solidarności* (Homilia podczas Mszy św. dla świata pracy, Gdańsk, 12 VI), ORpol. 8(1987) nr 5 bis, s. 5-7; toż: *In questa città è stato intrapreso uno sforzo enorme per restituire al lavoro piena dimensione personale e sociale*, IGP X, 2, s. 2166-2174.

55. Encyklika *Sollicitudo rei socialis* (30 XII), ORpol. 9(1988) nr 1, s. 7-15, zwł. p. 19, 27-34, 42-45; toż: *Lettera Enciclica Sollicitudo Rei Socialis*, IGP X, 3 s. 1547-1664.

1988

56. *Nadzieja i solidarność* (Przemówienie podczas spotkania z rolnikami i górnikaми, Oruro, 11 V), ORpol. 9(1988) nr 5, s. 24-25, p. 5; toż: „*Vi porto un messaggio di speranza, che non è passività*”, IGP XI, 2, s. 1285-1292.

57. „*Oto woła zapłata robotników...*” (Przemówienie do rolników, Villarica, 17 V), ORpol. 9(1988) nr 6, s. 20-21, p. 4; toż: *Le autorità pubbliche devono trovare una soluzione ai conflitti che vive oggi la società contadina*, IGP XI, 2, s. 1505-1514.

58. *Świat pracy i życie chrześcijańskie* (Przemówienie do świata pracy, Enns-Lorch, 25 VI), ORpol. 9(1988) nr 7, s. 26-27; toż: *Solo una Chiesa unita è vero pane per il mondo*, IGP XI, 2, s. 2158-2167.

59. *Christifideles laici* (Posynodalna adhortacja apostołska o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie w dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II, 30 XII), ORpol. 9(1988) nr 12, s. 9-24, p. 43; toż: *L'Esortazione Apostolica Post-Sinodale Christifideles Laici*, IGP XI, 4, s. 1967-2175.

1989

60. *Watykański Urząd Pracy* (List apostolski motu proprio, 1 I), ORpol. 10(1989) nr 1-2, s. 4; toż: *Il Santo Padre Giovanni Paolo II istituisce l'Ufficio del Lavoro della Sede Apostolica*, IGP XII, 1, s. 2-5.

61. *Il debito estero: una minaccia al progresso della famiglia umana* [Zadłużenie międzynarodowe: zagrożenie dla rozwoju rodziny ludzkiej] (Przemówienie do przedstawicieli Manhattan Bank, 19 VI), IGP XII, 1, s. 1694-1695.

62. *Owoc pracy rąk ludzkich* (Homilia podczas Mszy św., Oviedo, 20 VIII), ORpol. 10(1989) nr 8, s. 23, p. 5; toż: *Una società costruita senza Dio è destinata a rivoltarsi contro l'uomo stesso*, IGP XII, 2, s. 312-318.

63. *Solidarietà e partecipazione per ridurre le distanze esistenti tra uomini e tra nazioni* [Solidarność i uczestnictwo w celu zmniejszenia różnic w warunkach życia ludów i narodów] (Przemówienie do przedstawicieli Spółdzielni i Banków Rolnictwa i Rzemiosła, 11 XI), IGP XII, 2, s. 1213-1216.

1990

64. *W imię sprawiedliwości wzywam: nie zapominajcie o ludziach głodujących* (Apel w sprawie krajów Sahelu, 29 I), ORpol. 11(1990) nr 2-3, s. 24-25; toż: *Il mondo deve sapere che l'Africa conosce una profonda povertà*, IGP XIII, 1, s. 302-308.

65. *Etyczny wymiar aktualnych kryzysów: potrzeba solidarności między narodami* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, Meksyk, 8 V), ORpol. 11(1990) nr 6, s. 10, p. 4; toż: *La solidarietà tra i popoli si rivela come il punto di partenza imprescindibile per affrontare i grandi crocevia della storia*, IGP XIII, 1, s. 1167-1171.

66. „*Starajcie się naprzód o królestwo Boga i jego sprawiedliwość*” (Przemówienie do przedsiębiorców, Durango, 9 V), ORpol. 11(1990) nr 6, s. 11-12, 3, 5, 6, 7; toż: *Apertura leale alle giuste esigenze del bene comune*, IGP XIII, 1, s. 1181-1188.

67. *Poszukiwanie Boga przez pracę* (Przemówienie do świata pracy, Monterrey, 10 V), ORpol. 11(1990) nr 6, s. 12-13; toż: *La Chiesa non può in alcun modo lasciarsi togliere, da nessuna ideologia o corrente politica, la bandiera della giustizia*, IGP XIII, 1, s. 1211-1219.

68. *Przyjmijcie ewangelię pracy* (Homilia podczas Mszy św., Zacatecas, 12 V), ORpol. 11(1990) nr 6, s. 14-15, p. 4; toż: *Nel lavoro ogni cristiano può scoprire un orizzonte di grandezza per la propria vita*, IGP XIII, 1, s. 1241-1247.

69. *Chrystus zna rzeczywistość pracy* (Przemówienie do świata pracy, Cottonera, 26 V), ORpol. 11(1990) nr 7-8, s. 19-20, p. 5; toż: *Senza un nuovo ordine di priorità nell'economia mondiale il lavoro è causa di vere e proprie forme di schiavitù*, IGP XIII, 1, s. 1428-1435.

1991

70. *Godność pracy ludzkiej* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 10 II), ORpol. 12(1991) nr 2-3, s. 52-53; toż: *C'è un terzo e un quarto mondo in cui permangono vastissime fasce di povertà e di miseria*, IGP XIV, 1, s. 345-347.

71. *Prawa ludzi pracy* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 17 II), ORpol. 12(1991) nr 2-3, s. 53; toż: *Implorare da Dio la grazia della conversione dei cuori e il dono della pace nella giustizia per tutti i popoli*, IGP XIV, 1, s. 394-397.

72. *Rodzina, praca, człowiek* (Przemówienie do świata pracy, Fabiano, 19 III), ORpol. 12(1991) nr 2-3, s. 42-43; toż: *La capacità di lavoro di una persona non è merce che si vende o si acquista, ma è qualcosa di „sacro”*, IGP XIV, 1, s. 584-589.

73. Encyklika *Centesimus annus* w setną rocznicę encykliki *Rerum novarum* (1 V), ORpol. 12(1991) nr 4, s. 4-30, zwł. p. 4, 8, 10, 13, 15, 19, 24, 26 35, 43, 48; toż: Lettera Enciclica *Centesimus Annus*, IGP XIV, 1, s. 953-1083.

74. *Wolny rynek a potrzeba solidarności* (Audycja generalna, 1 V), ORpol. 12(1991) nr 6, s. 57-58; toż: „*Esiste qualcosa che è dovuto all'uomo perché è uomo*”, IGP XIV, 1, s. 1084-1095.

75. *Kościół obecny wśród ubogich* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 5 V), ORpol. 12(1991) nr 6, s. 65-66; toż: *La dottrina sociale della Chiesa: comunione, condivisione, solidarietà*, IGP XIV, 1, s. 1125-1128.

76. „*Nie kradnij*” znaczy także *nie nadużywaj twojej władzy nad własnością* (Homilia podczas Mszy św., Białystok, 5 VI), ORpol. 12(1991) nr 5, s. 46-49; toż: *La Beata Bolesława, mediante l'amore al suo popolo, fu l'ispiratrice dell'ecumenismo nella vita quotidiana*, IGP XIV, 1, s. 1495-1503.

77. *Niechaj nikt nie bogaci się kosztem bliźniego* (Homilia podczas Mszy św., Płock, 7 VI), ORpol. 12(1991) nr 6, s. 9-11; toż: *Mai a nessuno è lectio tendere ai beni materiali violando la legge morale o i diritti di un altro uomo*, IGP XIV, 1, s. 1559-1564.

78. *W ubogim rozpoznajemy oblicze Chrystusa* (Homilia podczas Mszy św., Szombathely, 19 VIII), ORpol. 12(1991) nr 9-10, s. 21-23; toż: *La ricostruzione materiale e morale della Nazione impone il superamento di ogni incompresione*, IGP XIV, 2, s. 352-360.

79. „*Rerum novarum*” – *nowy rozdział teologii moralnej* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 1 IX), ORpol. 12(1991) nr 9-10, s. 53-54; toż: *La „Rerum Novarum”, un nuovo capitolo della morale per interpretare i cambiamenti della rivoluzione industriale*, IGP XIV, 2, s. 456-460.

80. *Trzeba lepiej poznać i realizować nauczanie społeczne Kościoła* (Przemówienie do uczestników Kongresu Międzynarodowego Związku Pracowników Chrześcijańsko-Demokratycznych, Castel Gandolfo, 10 IX), ORpol. 12(1991) nr 11, s. 43; toż: *La giustizia sociale non si può fermare alle frontiere delle singole Nazioni*, IGP XIV, 2, s. 545-546.

81. *Spółeczna nauka Kościoła odpowiedzią na głód chleba i sprawiedliwości* (Przemówienie do episkopatu brazylijskiego, Natal, 13 X), ORpol. 12(1991) nr 11, s. 7-10, p. 5; toż: *Nella dottrina sociale l'autentica risposta evangelica alla fame di pane e di giustizia*, IGP XIV, 2, s. 826-833.

82. *Świętości sprzeciwia się wszelka niesprawiedliwość* (Homilia podczas Mszy św., São Luis, 14 X), ORpol. 12(1991) nr 11, s. 10-12; toż: *Riforma agraria e proprietà della terra: l'ingiustizia ceda il posto alla giustizia*, IGP XIV, 2, s. 841-847.

83. *Warunkiem każdej reformy społecznej jest nawrócenie serc* (Przemówienie do mieszkańców faveli, Vitória, 19 X), ORpol. 12(1991), nr 11, s. 28-30, p. 2-5; toż: „*La Chiesa non può fare a meno di parlare quando nei poveri vede i segni della civiltà dell'egoismo*”, IGP XIV, 2, s. 939-944.

84. *Trzeba mądrze i skutecznie rozwiązać problemy pracy i mieszkania* (Przemówienie do mieszkańców archidiecezji Maceió, 19 X), ORpol. 12(1991) nr 11, s. 30-32; toż: *Procurare lavoro e un tetto per tutti è espressione del nostro amore a Cristo attraverso i nostri fratelli*, IGP XIV, 2, s. 945-950.

1992

85. *Wszystkie programy opierajcie na najwyższym prawie miłości* (Przemówienie do przedstawicieli świata pracy, Pordenone, 1 V), ORpol. 13(1992) nr 6, s. 12-14, p. 5; toż: *L'Europa senza frontiere reclama una nuova etica professionale fondata sulla collaborazione*, IGP XV, 1, s. 1256-1260.

86. *Jeśli pragniesz pokoju, wyjdź naprzeciw ubogim* (Orędzie [...] na Światowy Dzień Pokoju, 8 XII), ORpol. 14(1993) nr 1, s. 4-7; toż: „*Se cerchi la pace, va' incontro ai poveri*”, IGP XV, 2, s. 842-850.

1993

87. *Wojna i ubóstwo: dwie plagi nękające ludzkość* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 16 I), ORpol. 14(1993) nr 3, s. 40-44; toż: *La guerra d'aggressione è indegna dell'uomo*, IGP XVI, 1, s. 115-128.

88. *Prezbiter a dobra doczesne* (Audiencja generalna, 21 VII), ORpol. 14(1993) nr 11, s. 40-42; toż: *Il Presbitero e i beni terreni*, IGP XVI, 2, s. 88-99.

89. *Człowiek w centrum społecznej nauki Kościoła* (Przemówienie do przedstawicieli świata nauki i kultury, Ryga, 9 IX), ORpol. 14(1993) nr 12, s. 36-38, p. 2, 5; toż: *La dottrina sociale della Chiesa indica i principi che devono orientare una società degna dell'uomo*, IGP XVI, 2, s. 712-718.

90. *Walka z głodem wymaga wspólnego działania* (Przemówienie do uczestników XXVII Konferencji Generalnej FAO, 11 XI), ORpol. 15(1994) nr 2, s. 35-36; toż: *La solidarietà tra Paesi, condizione della vera pace, richiede una rilettura degli obiettivi di tutte le istituzioni delle Nazioni Unite*, IGP XVI, 2, s. 1260-1266.

1994

91. *List apostolski „motu proprio”, którym Ojciec święty ustanawia Papieską Akademię Nauk Społecznych* (1 I), ORpol. 15(1994) nr 3, s. 39-40; toż: „*Socialium Scientiarum*”, IGP XVII, 1, s. 11-17.

92. *Praca człowieka jest darem dla innych* (Przemówienie do przedstawicieli świata pracy, 19 III), ORpol. 15(1994) nr 5, s. 27-29, p. 5; toż: *Bisogna esigere il mutamento dell'attuale ordine economico*, IGP XVII, 1, s. 756-762.

93. *Świat pracy w Kościele* (Audiencja generalna, 20 IV), ORpol. 15(1994) nr 8, s. 37-38; toż: *I lavoratori nella Chiesa*, IGP XVII, 1, s. 958-968.

94. *Przesłanie [...] z okazji pielgrzymki Ludzi Pracy do Matki Bożej Piekarskiej* (25 V), ORpol. 15(1994) nr 8, s. 44-45.

1995

95. *Praca ma służyć człowiekowi* (Homilia podczas Mszy św. w Castelpetroso, 19 III), ORpol. 16(1995) nr 5, s. 11-13; toż: *Il lavoro deve contribuire allo sviluppo dell'uomo e non al soffocamento servile della sua dignità*, IGP XVIII, 1, s. 540-545.

96. *Dobra stworzone są przeznaczone dla wszystkich ludzi* (Przemówienie do uczestników XXVIII Konferencji Generalnej FAO, 23 X), ORpol. 17(1996) nr 2, s. 33-34; toż: *L'umanità potrà intraprendere un duraturo cammino di pace solo quando, invece di ammassare armi, provvoderà a fornire a ciascuno il pane quotidiano*, IGP XVIII, 2, s. 928-933.

1996

97. *Dobro rodziny a ekonomia* (Przemówienie do uczestników kongresu zorganizowanego przez Papieską Radę ds. Rodziny, 8 III), ORpol. 17(1996) nr 6, s. 30; toż: *L'economia deve essere organizzata in mondo da permettere alla famiglia di essere un luogo di vera realizzazione umana*, IGP XIX, 1, s. 523-525.

98. *Człowiek ma prawo do pracy* (Przemówienie do uczestników drugiej sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 22 III), ORpol. 17(1996) nr 6, s. 30-32, p. 3, 4, 5; toż: *Sino a quando un essere umano sarà sfigurato dalla povertà, sarà l'intera società, in una certa maniera, a restarne ferita*, IGP XIX, 1, s. 591-595.

99. *Praca integralną częścią powołania i misji człowieka* (Przemówienie do przedstawicieli świata pracy, Como 5 V), ORpol. 17(1996) nr 7-8, s. 20-22; toż: *Favorire il perseguimento di concrete prospettive di solidarietà nei confronti di quanti da voi alla ricerca di un lavoro*, IGP XIX, 1, s. 1149-1155.

100. *Chrześcijaństwo a demokracja* (Przemówienie do uczestników plenarnego zgromadzenia Papieskiej Rady „Iustitia et Pax”, 8 XI), ORpol. 18(1997) nr 1, s. 35-36, p. 3, 4; toż: *Una democrazia priva di valori umani rischia di compromettere la pace e il progresso dei popoli*, IGP XIX, 2, s. 660-663.

101. *O sprawiedliwym podziale dóbr ziemi* (Przemówienie do uczestników światowego spotkania na szczycie Organizacji ds. Wyżywienia i Rolnictwa, 13 XI), ORpol. 18(1997) nr 1, s. 37-38, p. 7, 8; toż: *Esseri numerosi non significa condannarsi a restare senza pane*, IGP XIX, 2, s. 695-700.

102. *Należy postępować drogą solidarności* (Przemówienie do uczestników międzynarodowego spotkania związków zawodowych, 2 XII), ORpol. 18(1997) nr 2, s. 48-49; toż: *Percorrere la strada della solidarietà di fronte alla pericolosa tendenza alla frammentazione sociale*, IGP XIX, 2, s. 863-865.

1997

103. *Prawo do pracy w świetle Magisterium Kościoła* (Przemówienie do członków Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 25 IV), ORpol. 18(1997) nr 8-9; toż: 39-41; toż: *Il modello di uno stato sociale moderno resta manifestazione di autentica civiltà e strumento per la difesa dei più poveri*, IGP XX, 1, s. 800-806.

104. *Życie społeczne i praca w świetle wiary* (Homilia podczas Mszy św. w Legnicy, 2 VI), ORpol. 18(1997) nr 7, s. 20-22; toż: *La Chiesa continua nella missione di Cristo, di portare al mondo una nuova giustizia*, IGP XX, 1, s. 1350-1358.

105. *Nauczanie społeczne Kościoła w programie nowej ewangelizacji* (Przemówienie do uczestników europejskiego kongresu poświęconego społecznej nauce Kościoła, 20 VI), ORpol. 18(1997) nr 10, s. 36-37; toż: *Attraverso la dottrina sociale, la Chiesa pone al travagliato Continente Europeo la questione della qualità morale della sua civiltà*, IGP XX, 1, s. 1551-1554.

106. *W człowieku ubogim widział obraz Boga* (Homilia podczas Mszy św. beatyfikacyjnej Fryderyka Ozanama, Paryż 22 VIII), ORpol. 18(1997) nr 10, s. 21-23; toż: *Service è la via della santità*, IGP XX, 2, s. 172-177.

107. *Sprawiedliwość każdego człowieka źródłem pokoju dla wszystkich* (Orędzie na XXXI Światowy Dzień Pokoju, 8 XII), ORpol. 19(1998) nr 1, s. 4-8; toż: *Dalla giustizia di ciascuno nasce la pace per tutti*, IGP XX, 2, s. 949-959.

1998

108. *Poszanowanie praw człowieka częścią integralną każdej kultury* (Przemówienie do uczestników I Światowego Kongresu poświęconego Duszpasterstwu Praw Człowieka, 4 VII), ORpol. 19(1998) nr 12, s. 28-29 toż: *La presistenza della povertà estrema che contrasta con l'opulenza di una parte delle popolazioni è oggi un autentico scandalo in un mondo segnato da grandi progressi umanistici e scientifici*, IGP XXI, 2, s. 18-23.

109. *Poszanowanie praw człowieka warunkiem prawdziwego pokoju* (Orędzie [...] na XXXII Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 1999 r., 8 XII), ORpol. 20(1999) nr 1, s. 4-8, p. 6, 8, 9; toż: *Nel rispetto dei diritti umani il segreto della pace vera*, IGP XXI, 2, s. 1214-1227.

1999

110. *Budujcie świat bardziej ludzki i sprawiedliwy* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 23 I), ORpol. 20(1999) nr 4, s. 21-22; toż: *La storia umana non può andare contro l'uomo*, IGP XXII, 1, s. 220-225.

111. *Ludzki kapitał i moralne wartości* (Przemówienie do uczestników V Zgromadzenia Ogólnego Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 6 III), ORpol. 20(1999) nr 5-6, s. 54-55; toż: *Dare ai giovani una nuova fiducia e una nuova speranza sostenendone l'inserimento nel mondo del lavoro*, IGP XXII, 1, s. 473-478.

112. *Zrównoważony rozwój* (Przemówienie do członków Papieskiej Akademii Nauk, 12 III), ORpol. 20(1999) nr 5-6, s. 56-57; toż: *Affinchè il pianeta sia abitabile in futuro, occorre fermare una ricerca infinita e sfrenata di beni materiali*, IGP XXII, 1, s. 511-515.

113. *Świat pracy potrzebuje ludzi prawego sumienia* (Homilia podczas Liturgii Słowa, Sosnowiec 14 VI), ORpol. 20(1999) nr 8, s. 93-95; toż: *Il mondo del lavoro ha bisogno di uomini di retta coscienza. Il mondo del lavoro attende dalla Chiesa il servizio della coscienza*, IGP XXII, 1, s. 1356-1362.

114. *Problemy zadłużenia międzynarodowego krajów ubogich* (Audienca generalna, 3 XI), ORpol. 21(2000) nr 1, s. 44; toż: *Impegno per la riduzione del debito internazionale dei paesi poveri*, IGP XXII, 2, s. 698-701.

115. *Ekonomia i zdrowie* (Przemówienie do uczestników XIV Międzynarodowej Konferencji Papieskiej Rady ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia, 19 XI), ORpol. 21(2000) nr 2, s. 44-45; toż: *Nessuno si senta escluso dalla cura a lui dovuta nel rispetto dell'uguale dignità di ciascuno*, IGP XXII, 2, s. 959-962.

2000

116. *Praca służy Bogu, człowiekowi i społeczeństwu* (Homilia podczas Mszy św. z okazji Jubileuszu Ludzi Pracy, 1 V), ORpol. 21(2000) nr 6, s. 36-38; toż: *Solidarietà e partecipazione sono la necessaria garanzia etica perché le persone e i popoli non siano strumenti, ma protagonisti del lavoro futuro*, IGP XXIII, 1, s. 714-718.

117. *Potrzebna jest globalizacja solidarności* (Przemówienie do ludzi pracy, 1 V), ORpol. 21(2000) nr 6, s. 38-39; toż: *Occorre globalizzare la solidarietà*, IGP XXIII, 1, s. 719-723.

118. *Rozwój, globalizacja, dobro człowieka* (Przemówienie do przedstawicieli związków zawodowych i przedsiębiorców, 2 V), ORpol. 21(2000) nr 6, s. 39-40; toż: *Politica ed economia determinino progetti che abbiano come scopo la remissione o almeno la diminuzione del debito pubblico dei Paesi poveri*, IGP XXIII, 2, s. 724-727.

119. *Kultura ludzi pracy musi pozostać kulturą solidarną* (List do uczestników zgromadzenia generalnego Światowego Ruchu Chrześcijańskich Ludzi Pracy, 7 V), ORpol. 21(2000) nr 9, s. 9-10; toż: *È necessario tendere alla globalizzazione della solidarietà e alla mondializzazione senza tuttavia emarginare persone e popoli*, IGP XXIII, 1, s. 790-794.

2001

120. List apostolski *Novo millennio ineunte* [...] na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 (6 I), ORpol. 22(2001) nr 2, s. 3-23, p. 14; toż: *Lettera Apostolica Novo Millennio Ineunte*, IGP XXIV, 1, s. 38-127.

121. *Globalizacja i etyka* (Przemówienie do uczestników VII Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 27 IV), ORpol. 22(2001) nr 6, s. 42-43; toż: *L'etica richiede che i sistemi si adattino alle esigenze dell'uomo e non che l'uomo venga sacrificato per la salvezza del sistema*, IGP XXIV, 1, s. 779-802.

122. *Należy wprowadzić w życie nowe formy solidarności* (Przesłanie do uczestników międzynarodowej konferencji nt. „Praca jako klucz do kwestii społecznej”, 14 IX), ORpol. 22(2001) nr 11-12, s. 6-8; toż: *Di fronte ai cambiamenti indotti dalla globalizzazione produttiva vanno immaginate e costruite nuove forme di solidarietà*, IGP XXIV, 2, s. 306-310.

123. *Wobec wyzwań globalizacji* (Przemówienie do członków Akademii Papieskich, 8 XI), ORpol. 23(2002) nr 3, s. 44-45; toż: *Fedeltà al Successore di Pietro e impegno per la promozione dell'umanesimo cristiano nell'era della globalizzazione*, IGP XXIV, 2, s. 675-678.

2002

124. *Wychowywać do solidarności* (Przemówienie do uczestników VIII Zgromadzenia Ogólnego Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 11 IV), ORpol. 23(2002) nr 6, s. 28-29; toż: *Educare alla solidarietà*, IGP XXV, 1, s. 535-538.

125. *Wierni wartościom demokracji i moralności* (Przemówienie do uczestników konferencji Chrześcijańskich Stowarzyszeń Pracowników Włoskich, 27 IV), ORpol. 23(2002) nr 7-8, s. 45-46; toż: *Laici fedeli alla Chiesa, ai lavoratori, ai valori democratici*, IGP XXV, 1, s. 635-637.

126. *Ekoturystyka kluczem do właściwego rozwoju* (Orędzie na XXIII Światowy Dzień Turystyki 2002, 24 VI), ORpol. 23(2002) nr 9, s. 56-57; toż: *La sfrenata bramosia di accumulare ricchezze impedisce di ascoltare l'allarmante grido di povertà di popoli interi*, IGP XXV, 1, s. 1045-1049.

127. *Ludzkość wobec tragedii głodu i niedożywienia* (Przesłanie z okazji Światowego Dnia Wyżywienia, 13 X), ORpol. 24(2003) nr 1, s. 4-5; toż: *È urgente riaffermare l'imperativo morale della solidarietà di fronte alle umane tragedie della fame e della malnutrizione*, IGP XXV, 2, s. 469-471.

2003

128. *Wszelkimi siłami walczyć z nędzą i głodem* (Przesłanie z okazji 25. rocznicy powstania Międzynarodowego Funduszu Rozwoju Rolnictwa, 19 II), ORpol. 24(2003) nr 4, s. 32-33; toż: *L'azione internazionale multilaterale si configura come fattore decisivo per quella pace che è la più profonda aspirazione dei popoli nell'ora presente*, IGP XXVI, 1, s. 239-242.

129. *Bądźcie obrońcami człowieka i jego praw* (Przemówienie do Krajowej Federacji Kawalerów Orderu Pracy we Włoszech, 22 II), ORpol. 24(2003) nr 4, s. 54-55; toż: *Siate i paladini di un „dovere” universale: collaborare allo sviluppo di tutto l'uomo e di ogni uomo*, IGP XXVI, 1, s. 258-259.

130. *Globalizacja a dobro całej rodziny ludzkiej* (Przemówienie do uczestników IX Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 2 V), ORpol. 24(2003) nr 10, s. 29-30; toż: *Cibo, casa, lavoro, pace, sviluppo e giustizia per tutti: solo raggiungendo questi obiettivi si potrà valutare il vero successo della globalizzazione*, IGP XXVI, 1, s. 641-643.

131. *Turystyka jako narzędzie walki z ubóstwem oraz źródło pracy i ładu społecznego* (Orędzie na XXIV Światowy Dzień Turystyki 2003, 11 VI), ORpol. 24(2003) nr 9, s. 54-55; toż: *Il turismo: elemento propulsore di lotta contro la povertà, per la creazione di impieghi e l'armonia sociale*, IGP XXVI, 1, s. 931-934.

132. *O braterskie dzielenie się dobrami* (Przesłanie do przewodniczącego „Caritas Internationalis”, 4 VII), ORpol. 24(2003) nr 10, s. 6-7; toż: *Attuare una collaborazione tra Paesi ricchi e Paesi poveri basata su rapporti paritari e reciproci*, IGP XXVI, 2, s. 20-22.

2004

133. *Oddajcie wasze talenty na służbę Bogu, bliźniemu i dobru wspólnemu* (Przesłanie do uczestników konferencji nt. „Przedsiębiorca. Odpowiedzialność społeczna

i globalizacja”, 3 III), ORpol. 25(2004) nr 5, s. 10; toż: *Una sana globalizzazione può contribuire all'unità della famiglia umana e rendere possibili forme di cooperazione economiche, sociali e culturali*, IGP XXVII, 1, s. 287-289.

134. *Potrzeba nowej „wyobraźni miłosierdzia”* (Przesłanie do uczestników międzynarodowego seminarium poświęconego ubóstwu i globalizacji, 5 VII), ORpol. 25(2004) nr 10, s. 4; toż: *Elaborare modi sempre più efficaci per ottenere una distribuzione più equa delle risorse del mondo*, IGP XXVII, 2, s. 13-14.

135. *Psalm 49,1-13 – marność bogactw [1]* (Audiencja generalna, 20 X), ORpol. 26(2005) nr 3, s. 33-34; toż: *Salmo 48,1-13: Vanità delle ricchezze*, IGP XXVII, 2, s. 434-440.

136. *Psalm 49 – marność bogactw [2]* (Audiencja generalna, 27 X), ORpol. 26(2005) nr 3, s. 34-35; toż: *Salmo 48,14-21: L'umana ricchezza non salva*, IGP XXVII, 2, s. 465-471.

2005

137. *Wyzwania stojące przed ludzkością: życie, chleb, pokój i wolność* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 10 I), ORpol. 26(2005) nr 3, s. 21-24; toż: *La vita, il pane, la pace, la libertà: le grandi sfide dell'umanità di oggi*, IGP XXVIII, s. 25-32.

BENEDYKT XVI

2005

1. *Aby każdy miał zapewniony chleb powszedni* (Przesłanie do dyrektora generalnego FAO z okazji Światowego Dnia Wyżywienia, 12 X), ORpol. 27(2006) nr 2, s. 10-11; toż: *La Chiesa incoraggia un vero dialogo delle culture per aumentare la capacità di nutrire la popolazione mondiale nel rispetto della biodiversità*, IB I, s. 656-658.

2. Encyklika [...] *Deus caritas est* (25 XII), ORpol. 27(2006) nr 3, s. 4-21, p. 26, 28; toż: Lettera Enciclica [...] *Deus Caritas Est*, IB I, s. 1050-1125.

2006

3. *Praca a duchowość człowieka* (Homilia podczas Mszy św. w uroczystość św. Józefa Oblubieńca NMP, 19 III), ORpol. 27(2006) nr 6-7, s. 58-59; toż: *Santificarsi attraverso il proprio lavoro*, IB II, 1, s. 331-334.

4. *Judaszk Iskariota i Maciej* (Audiencja generalna, 18 X), ORpol. 28(2007) nr 1, s. 41-42; toż: *„Giuda Iskariota e Mattia”*, IB II, 2, s. 450-456.

2007

5. *Budujmy świat pokoju, sprawiedliwości i solidarności* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 8 I), ORpol. 28(2007) nr 4, s. 51-54; toż: *Lavorare alla costruzione*

di un umanesimo integrale che solo può assicurare un mondo pacifico, giusto e solidale, IB III, 1, s. 38-47.

6. *Miłość bliźniego i sprawiedliwość w stosunkach międzynarodowych i między państwowych* (Przesłanie z okazji XIII Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 28 IV), ORpol. 28(2007) nr 7-8, s. 5-7; toż: *Ambiente, persona umana, valori dello spirito: tre sfide da affrontare con un convinto impegno a servizio della giustizia ispirata della carità*, IB III, 1, s. 741-745.

7. *Logika zysku i logika podziału dóbr* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 23 IX), ORpol. 28(2007) nr 10-11, s. 50-51; toż: *Servi del Signore „artigiani” di pace, testimoni del sangue*, IB III, 2, s. 344-347.

8. *Musimy być dobrymi zarządcami tego, co Bóg nam powierza* (Homilia podczas Mszy św., Velletri, 23 IX), ORpol. 28(2007) nr 12, s. 23-25; toż: *È necessaria la scelta tua la logica del profitto e la logica della condivisione e della solidarietà*, IB III, 2, s. 349-353.

9. *Chrystus dla was stał się ubogim* (Orędzie [...] na Wielki Post 2008 r., 30 X), ORpol. 29(2008) nr 2, s. 4-5; toż: „*Cristo si è fatto povero per voi*”, IB III, 2, s. 523-527.

2008

10. *Każdy człowiek musi mieć godziwe warunki życia* (Przemówienie do nowych ambasadorów przy Stolicy Apostolskiej, 29 V), ORpol. 29(2008) nr 7-8, s. 11-12; toż: „*Un dovere di giustizia e di solidarietà per la comunità internazionale*”, IB IV, 1, s. 883-884.

11. *Potrzebna jest globalizacja solidarności* (Przemówienie do uczestników kongresu zorganizowanego przez Fundację „Centesimus Annus – Pro Pontefice”, 31 V), ORpol. 29(2008) nr 7-8, s. 15-16; toż: *La sfida oggi è globalizzare la solidarietà*, IB IV, 1, s. 928-930.

12. *Egoizm i spekulacje są przeszkodami w walce z głodem* (Przesłanie z okazji Światowego Dnia Wyżywienia, 13 X), ORpol. 29(2008) nr 12, s. 5-6; toż: *Egoismi e speculazioni ostacolano la lotta alla fame*, IB IV 2, s. 488-491.

13. *Zwalczanie ubóstwa drogą do pokoju* (Orędzie na Światowy Dzień Pokoju 2009 r., 8 XII), ORpol. 30(2009) nr 1, s. 3-8; toż: „*Combattere la povertà, costruire la pace*”, IB IV, 2, s. 792-802.

2009

14. *Potrzebny jest umiar i solidarność, aby zwalczyć ubóstwo* (Homilia podczas Mszy św. w uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi, 1 I), ORpol. 30(2009) nr 2, s. 40-42; toż: *Sobrietà e solidarietà valori evangelici e universali*, IB V, 1, s. 1-6.

15. Encyklika *Caritas in veritate* (29 VI), ORpol. 30(2009) nr 9, s. 4-35, p. 2, 5, 17, 20, 21, 23-29, 34-42, 45-47, 58-68; toż: *Lettera Enciclica Caritas in Veritate*, IB V, 1, s. 1105-1246.

16. *Sprawiedliwość społeczna i ewangelizacja* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady „Cor Unum”, 13 XI), ORpol. 31(2010) nr 2, s. 26-27; toż: *La forza dell'annuncio cristiano per i diritti umani e la giustizia*, IB V, 2, s. 539-541.

17. *Musimy jak najszybciej zwalczyć głód i niedożywienie na świecie* (Przemówienie w FAO na rozpoczęcie światowego spotkania na szczycie poświęconego bezpieczeństwu żywnościowemu, 16 XI), ORpol. 31(2010) nr 1, s. 22-24; toż: *Un rapporto paritario tra Paesi ricchi e Paesi poveri*, IB V, 2, s. 558-565.

18. *Solidarność z rodzinami w czasach kryzysu ekonomicznego* (Nieszpory na zakończenie roku 2009, 31 XII), ORpol. 31(2010) nr 1, s. 13-15; toż: *Solidarietà con le famiglie colpite dalla crisi economica*, IB V, 2, s. 830-833.

2010

19. *Kto chce budować pokój, musi chronić środowisko naturalne i ludzkie życie* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 11 I), ORpol. 31(2010) nr 2, s. 41-44; toż: „*La custodia del creato fattore di pace e di giustizia*”, IB VI, 1, s. 47-54.

20. *Osoba ludzka i dobro wspólne w centrum zarządzania sprawami publicznymi* (Przemówienie do władz regionu Lacjum, miasta i prowincji Rzymu, 14 I), ORpol. 31(2010) nr 3-4, s. 11-12; toż: *Persona umana e bene comune al centro dell'azione politica*, IB VI, 1, s. 63-66.

21. *Życie gospodarcze to działalność prowadzona „przez” i „dla” ludzi* (Przemówienie do uczestników XVI Sesji Plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 30 IV), ORpol. 31(2010) nr 7, s. 40-41; toż: *Senza intervento pubblico e criteri morali il mercato non può autoregolarsi*, IB VI, 1, s. 594-596.

22. *Kościół musi być wolny od więzów materialnych, od zła duchowego i moralnego* (Homilia podczas Mszy św. w uroczystość świętych Apostołów Piotra i Pawła, 29 VI), ORpol. 31(2010) nr 8-9, s. 44-46; toż: *La libertà della Chiesa da lacci materiali e potenze negative*, IB VI, 1, s. 990-994.

23. *Walka z głodem – rozwój oparty na braterstwie* (Przesłanie na Światowy Dzień Wyżywienia, 15 X), ORpol. 31(2010) nr 12, s. 6-7; toż: *Contro la fame un modello di sviluppo fondato sulla fraternità*, IB VI, 2, s. 615-618.

24. *Jezus zawsze daje możliwość nawrócenia* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 31 X), ORpol. 31(2010) nr 12, s. 52; toż: „*Dio non esclude nessuno*”, IB VI, 2, s. 720-724.

2011

25. *Pozytywny rozwój społeczny powinien przywrócić godność człowiekowi i jego pracy* (Homilia podczas Mszy św. na zakończenie XXV Krajowego Kongresu Eucharystycznego, Ancona, 11 IX), ORpol. 32(2011) nr 10-11, s. 31-33.

2012

26. *Kryzys może i powinien pobudzać do refleksji* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 9 I), ORpol. 33(2012) nr 2, s. 40-43; toż: *Rispetto della vita e della libertà religiosa*, IB VIII, 2, s. 45-53.

27. *Gościnność, solidarność i praworządność* (Przemówienie do władz regionu Lacjum oraz gminy i prowincji rzymskiej, 12 I), ORpol. 33(2012) nr 3, s. 12-13; toż: *Accoglienza, solidarietà, legalità*, IB VIII, 1, s. 62-65.

28. *Radość z pomnażania przez nas dobra* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 30 IX), ORpol. 33(2012) nr 11, s. 50; toż: *Anche nella Chiesa cattolica si può trovare ciò che non è cattolico*, IB VIII, 2, s. 331-335.

29. *Trudno jest bogatemu wejść do królestwa Bożego* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 14 X), ORpol. 33(2012) nr 12, s. 51; toż: *Quant'è difficile per un ricco entrare nel Regno di Dio*, IB VIII, 2, s. 434-438.

30. *Nikt nie jest tak biedny, aby nie mógł czegoś dać innym* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 11 XI), ORpol. 34(2013) nr 1, s. 47-48; toż: *Nessuno è così povero da non poter donare qualcosa*, IB VIII, 2, s. 564-568.

31. *Bilans mijającego roku, który dobiega końca* (Homilia podczas Nieszporów na zakończenie 2012 r., 31 XII), ORpol. 34(2013) nr 2, s. 1415; toż: *Il cristiano è un uomo di speranza*, IB VIII, 2, s. 826-830.

2013

32. *Ściany nośne wolnego społeczeństwa* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 7 I), ORpol. 34(2013) nr 2, s. 34-37; toż: *I muri portanti di una società libera*, IB IX, s. 35-42.

FRANCISZEK

2013

1. *Kościół ubogi i dla ubogich* (Spotkanie z dziennikarzami, 16 III), ORpol. 34(2013) nr 5, s. 12-13; toż: *Il Santo Popolo di Dio*, IF I, 1, s. 9-11.

2. *Trzeba walczyć z różnymi formami ubóstwa materialnego i duchowego* (Audycja dla członków Fundacji Papieskiej, 11 IV), ORpol. 34(2013) nr 6, s. 13-14; toż: *Udienza ai membri della „Papal Foundation”*, IF I, 1, s. 92-93.

3. *Sprzeciw wobec „pracy niewolniczej”* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 1 V), ORpol. 34(2013) nr 6, s. 36-37.

4. *Praca ma służyć godności osoby* (Audycja generalna, 1 V), ORpol. 34(2013) nr 6, s. 44-45; toż: *Mantenere viva la speranza*, IF I, 1, s. 134-140.

5. *Pieniądz musi służyć, a nie rządzić* (Audycja dla ambasadorów przy Stolicy Apostolskiej, 16 V), ORpol. 34(2013) nr 7, s. 13-14; *L'Etica dà fastidio a chi adora il denaro, non condividere i beni con i poveri è derubarli*, IF I, 1, s. 187-190.

6. *Kościół apeluje o ochronę godności* (Audiencja dla uczestników sesji plenarnej Papieskiej ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących, 24 V), ORpol. 34(2013) nr 7, s. 22-24; toż: *Dio è buono, imitiamo Dio*, IF I, 1, s. 233-236.

7. *Skażeni przez kulturę odrzucenia* (Audiencja generalna, 5 VI), ORpol. 34(2013) nr 8-9, s. 48-49. toż: *La cultura dello scarto*, IF I, 1, s. 278-283.

8. *Bez pracy nie ma godności* (Przemówienie podczas spotkania ze światem pracy, Sardinia, 22 IX), ORpol. 34(2013) nr 11, s. 21-23.

9. Adhortacja [...] *Evangelii gaudium* (Rzym 24 XI), p. 54-58, 60, 202-206, 215; toż: *Esortazione Apostolica Evangelii Gaudium*, IF I, 2, 537-681.

10. *Braterstwo podstawą pokoju i drogą do niego* (Orędzie na Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2014 r.) (8 XII), ORpol. 35(2014) nr 1, s. 4-10, p. 8; toż: *Fraternità, fondamento e via per la pace*, IF I, 2, s. 751-763.

11. *Bogactwo Boga udziela się przez nasze ubóstwo* (Orędzie na Wielki Post 2014 r., 26 XII), ORpol. 35(2014) nr 2, s. 8-10.

2014

12. *Opatrzność Boża i solidarność* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Panski”, 2 III), ORpol. 35(2014) nr 3-4, s. 53-54; toż: *Le ricchezze vanno condivise, se no non ci sarà giustizia*, IF II, 1, s. 241-243.

13. *Trzeba przeciwstawić się ekonomii wykluczenia* (Przesłanie do Kongregacji ds. Instytutów Życia Apostolskiego, 8 III), ORpol. 35(2014) nr 3-4, s. 32-33.

14. *Mężczyźni i kobiety należący do mafii, nawróćcie się!* (Spotkanie modlitewne zorganizowane przez stowarzyszenie „Libera”, 21 III), ORpol. 35(2014) nr 3-4, s. 34; toż: *Convertitevi, è ancora tempo per non finire all'inferno!*, IF II, 1, s. 302-303.

15. *Niech chrześcijanie będą wolni od próżności, żądz władzy i pieniędzy* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 5 V), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 100-102.

16. *Nie można tolerować dominacji rynków finansowych nad społecznościami* (Przemówienie do uczestników konferencji zorganizowanej przez Papieską Radę „Iustitia et Pax”, 16 VI), ORpol. 35(2014) nr 7, s. 17-18; toż: *Intollerabile dominio di mercati sulle sorti dei Popoli*, IF II, 1, s. 735-736.

17. *Za korupcję możemy płacić ubodzy* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 16 VI), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 160-162.

18. *Skrucha za grzechy korupcji* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 17 VI), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 163-165.

19. *Pieniądze, próżność i władza zniewalają serce* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 20 VI), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 166-168.

20. *Trzeba mieć odwagę mówić „nie” wszelkiego rodzaju korupcji i bezprawiu* (Homilia podczas Mszy św., Caseta, 26 VII), ORpol. 35(2014) nr 8-9, s. 38-40; toż: *Sperare in Gesù, accogliere esclusi, tutelare ambiente*, IF II, 2, 64-67.

21. *Potrzeby ludzi ubogich* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 3 VIII), ORpol. 35(2014) nr 8-9, s. 56-57; toż: *Gesù ci insegna ad anteporre le necessità dei poveri*, IF II, 2, s. 79-81.

22. *Kościół nie ubija interesów* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 21 XI), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 316-318.

23. *Umiejcie powiedzieć „nie” bałwochwalstwu pieniądza* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 21 IX), ORpol. 35(2014) nr 10, s. 13; toż: *L'Angelus in Piazza Madre Teresa a Tirana*, IF II, 2, s. 276.

24. *Aby chronić prawo pracy* (Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady „Iustitia et Pax”, 2 X), ORpol. 35(2014) nr 10, s. 43-44; toż: *Lavoro è diritto di tutti, non „variabile” dei mercati*, IF II, 2, s. 341-343.

25. *Godność, a nie jałmużna* (Przemówienie do uczestników II Międzynarodowej Konferencji na temat Wyżywienia, 20 XI), ORpol. 35(2014) nr 12, s. 38-40; toż: *Si parla di nuovi diritti, ma chi ha fame chiede dignità*, IF II, 2, s. 565-569.

26. *Zbawienia nie można kupić* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 8 XII), ORpol. 36(2015) nr 1, s. 58-59; toż: *Una lotta in cui non siamo soli*, IF II, 2, s. 749-750.

2015

27. *Ewangelia nie jest jakąś „teologią dobrobytu”* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 5 II), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 376-378.

28. *Paradoks marnotrawstwa i nadmiernej konsumpcji* (Przesłanie do uczestników spotkania „Idee Expo 2015”, 7 II), ORpol. 36(2015) nr 3-4, s. 24-25.

29. *Niech Kościół, zamiast gromadzić bogactwa, hojnie nimi zarządza* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 14 IV), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 434-436.

30. *Bogactwo, którym się nie dzielimy, rodzi zepsucie* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 25 V), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 479-481.

31. *Prawdziwa wiara czyni cuda, a nie ubija interes* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 29 V), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 488-490.

32. *Gospodarka na miarę rodziny* (Audiencja generalna, 3 VI), ORpol. 36(2015) nr 7-8, s. 46-47.

33. *Pieniądze są pomocne, ale mogą także niszczyć* (Przemówienie do uczestników zgromadzenia generalnego Papieskich Dziel Misyjnych, 5 VI), ORpol. 36(2015) nr 7-8, s. 36-37.

34. *Gromadźmy bogactwa, które mają wartość na „giełdzie niebieskiej”* (Homilia podczas Mszy św. w Domu św. Marty, 19 VI), w: Franciszek, *Bóg szuka nas na marginesie. Słowa z Domu świętej Marty*, Znak, Kraków 2017, s. 508-510.

35. *Praca jest konieczna nie tylko dla gospodarki* (Spotkanie ze światem pracy, 21 VI), ORpol. 36(2015) nr 7-8, s. 23-24.

36. *Ziemia, dom i praca dla wszystkich* (Spotkanie w Santa Cruz de la Sierra z przedstawicielami ruchów ludowych, 9 VII), ORpol. 36(2015) nr 9, s. 15-21.

37. *Praca daje godność* (Audiencja generalna, 19 VIII), ORpol. 36(2015) nr 9, s. 49-50.

38. *Miłosierdzie Boże zmienia serce człowieka* (Orędzie na Wielki Post 2016 r., 4 X), ORpol. 37(2016) nr 2, s. 4-6.

39. *Ile i jak* (Rozważnie przed modlitwą „Anioł Pański”, 19 X), ORpol. 36(2015) nr 11, s. 28-29.

40. *Wartości, które nie są notowane na giełdzie* (Wizyta w slumsie Kangemi w Nairobi, 27 XI), ORpol. 36(2015) nr 12, s. 16-17.

41. *Nie zapominajcie o ubogich* (Przesłanie z okazji zebrania Światowego Forum Ekonomicznego, 30 XII), ORpol. 37(2016) nr 2, s. 21-23.

2016

42. *Gospodarka wszystkich dla wszystkich* (Przemówienie do włoskich przedsiębiorców, 27 II), ORpol. 37(2016) nr 3-4, s. 43-45.

43. Posynodalna adhortacja *Amoris laetitia* o miłości w rodzinie (Rzym, 19 III 2016 r.), p. 40, 42, 44, 48, 201, 212, 252.

44. *Ekonomia sprawiedliwa i włączająca* (Przemówienie do uczestników międzynarodowej konferencji Fundacji „Centesimus Annus – Pro Pontifice”, 13 V), ORpol. 37(2016) nr 6, s. 39-40.

45. *Milczące wołanie ubogich wszystkich czasów* (Audiencja generalna, 18 V), ORpol. 37(2016) nr 6, s. 50-51.

46. *Słowo jest darem. Druga osoba jest darem* (Orędzie na Wielki Post 2017 r., 18 X), ORpol. 38(2017) nr 2, s. 4-6.

2017

47. *Fabrykanci bożków* (Audiencja generalna, 11 I), ORpol. 38(2017) nr 2, s. 26-27.

48. *Nie pogrążajmy się w chaosie niepohamowanej konsumpcji* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 29 I), ORpol. 38(2017) nr 2, s. 34-36.

49. *Inna gospodarka jest możliwa* (Przemówienie do uczestników spotkania poświęconego „gospodarce komunii”, 4 II), ORpol. 38(2017) nr 2, s. 19-21.

50. *Żaden naród nie jest przestępcą, żadna religia nie jest terrorystyczna* (Przesłanie do uczestników kalifornijskiego spotkania ruchów ludowych, 10 II), ORpol. 38(2017) nr 3-4, s. 17-19.

51. *Braterstwo podstawową zasadą regulującą porządek gospodarczy* (Przesłanie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Akademii Nauk Społecznych, 24 IV), ORpol. 38(2017) nr 6-7, s. 13-16.

52. *Nie należy się zniechęcać w obliczu skandalu ubóstwa* (Orędzie na I Światowy Dzień Ubogich, 13 VI), ORpol. 38(2017) nr 8, s. 7-10, p. 5.

53. *Przeciw materializmowi technokratycznemu* (Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Akademii „Pro Vita”, 5 X), ORpol. 38(2017) nr 11, s. 9-12.

54. *Chrześcijanin nie przeciwstawia Boga cesarowi* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 22 X), ORpol. 38(2017) nr 11, s. 39-40.